

การศึกษาการนำนโยบายการอนุรักษ์พลังงานและการลดการใช้พลังงานไปปฏิบัติ
กรณีศึกษา การติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop)
ของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

A Study of Energy Conservation and Energy Reduction Policy Implementation: A Case Study
of Solar Rooftop Installation
at the Department of Health Service Support.

จิรัฏฐ์ เชื้อชาติ

สำนักงานเลขานุการกรม กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

Jiratta Chuachart

Office of the Secretary, Department of Health Service Support

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการนำนโยบายการอนุรักษ์พลังงานและการลดการใช้พลังงานไปปฏิบัติ กรณีศึกษาการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) ของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ และ 2) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยบูรณาการทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ แหล่งข้อมูลประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร รายงานทางวิชาการ สถิติ และข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ (2) ข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด (Census) จำนวน 45 คน ซึ่งเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพลังงานของหน่วยงาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านเนื้อหาของนโยบาย และด้านสมรรถนะขององค์กร ทั้งนี้ ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การที่นโยบายมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและการมีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสนับสนุนจากการไฟฟ้านครหลวง สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ กระบวนการตัดสินใจที่ต้องผ่านการพิจารณาของผู้บริหารหลายระดับ รองลงมาคือ ข้อจำกัดด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการใช้งบประมาณภาครัฐ

คำสำคัญ: การอนุรักษ์พลังงาน, การนำนโยบายไปปฏิบัติ, การติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา, กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, พลังงานทดแทน

Abstract

This study aimed to (1) examine the implementation of energy conservation and energy reduction policies, using a case study of solar rooftop installation at the Department of Health Service Support, and (2) analyze the problems and obstacles encountered in the implementation process.

A mixed-methods approach was employed, integrating both qualitative and quantitative methods. Data were collected from two sources: secondary data from documents, academic reports, statistics, and relevant organizational information, and primary data obtained through questionnaires. The study used a census approach, involving 45 personnel responsible for energy management within the organization. The research instrument was a structured questionnaire, and the data were analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation.

The results indicated that the overall factors influencing policy implementation were at a high level, particularly in terms of policy content and organizational capacity. The most significant factors were the clarity of implementation plans and effective collaboration with external organizations, especially support from the Metropolitan Electricity Authority. In terms of problems and obstacles, the overall level was moderate. The most critical issue was the multi-level decision-making process requiring approval from several administrative levels, followed by legal and regulatory constraints related to public budget utilization.

Keywords: Energy Conservation, Policy Implementation, Solar Rooftop, Department of Health Service Support, Renewable Energy

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์พลังงานของประเทศไทยในปัจจุบันเผชิญกับความท้าทายจากการขยายตัวของความต้องการใช้พลังงานที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกภาคส่วน ส่งผลให้รัฐบาลต้องแบกรับภาระงบประมาณในการจัดหาและสำรองพลังงานให้เพียงพอ ด้วยเหตุนี้ จึงได้มีการกำหนดกลยุทธ์ด้านการอนุรักษ์พลังงาน ภายใต้แผนอนุรักษ์พลังงาน 20 ปี โดยมีเป้าหมายสำคัญในการลดความเข้มข้นการใช้พลังงาน (Energy Intensity: EI) ลงร้อยละ 25 ภายในปี พ.ศ. 2573 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2548 มาตรการดังกล่าวครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการและการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลและบรรเทาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมผ่านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ในฐานะหน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีภารกิจหลักในการสนับสนุนหน่วยบริการสุขภาพทุกระดับให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ คຸ້ມครองผู้รับบริการ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชนด้านบริการสุขภาพ และให้บริการห้องประชุมแก่หน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุข ภารกิจเหล่านี้ส่งผลให้หน่วยงานมีการใช้พลังงานไฟฟ้าในปริมาณสูงอย่างต่อเนื่อง และจากข้อมูลสถิติการใช้ไฟฟ้าของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพดังกล่าว มีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของปริมาณหน่วยไฟฟ้า (KWH) สะท้อนให้เห็นว่ามาตรการประหยัดพลังงานในรูปแบบเดิมอาจไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการควบคุมการใช้พลังงานในอนาคต อีกทั้งช่วงไตรมาสที่ 3 (เมษายน - มิถุนายน) ของทุกปี เป็นช่วงที่มีความต้องการไฟฟ้าสูงสุด (Peak Demand) โดยมีปริมาณการใช้สูงถึง 686,000 KWH ในปี พ.ศ. 2567 สอดคล้องกับสภาพอากาศที่ร้อนจัดซึ่งส่งผลต่อการทำงานของระบบปรับอากาศ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2566 กระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดดำเนินการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Rooftop) เพื่อส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน ลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานไฟฟ้า และสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของภาครัฐ โดยมีการกำกับติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ จึงได้ดำเนินนโยบายเชิงรุกด้วยการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าใช้ภายในสำนักงาน ลดภาระค่าใช้จ่ายด้านพลังงานในระยะยาว เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการพลังงานของหน่วยงาน เป็นต้นแบบในการนำพลังงานสะอาดมาใช้ในภาครัฐ สอดคล้องกับนโยบายด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อมของประเทศ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในฐานะองค์กรที่ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนอีกด้วย

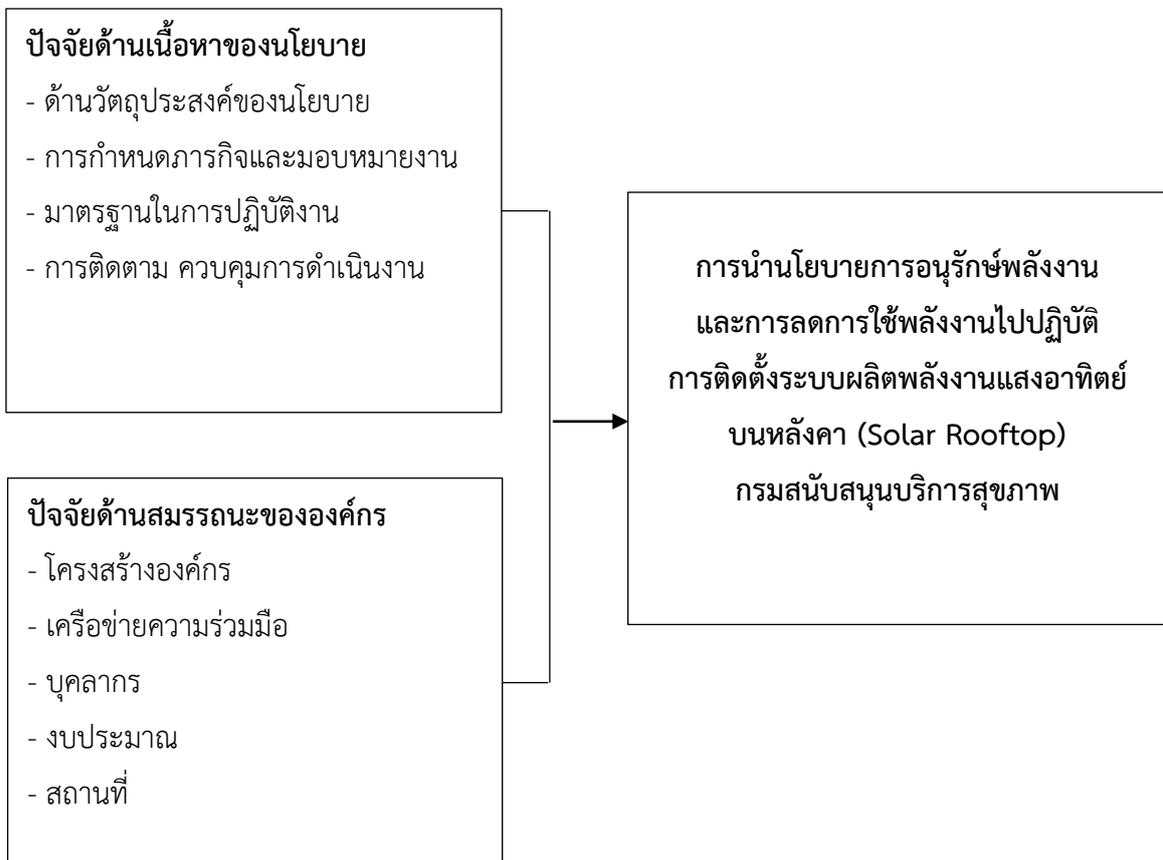
ด้วยเหตุผลดังกล่าวการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเพื่อศึกษานำนโยบายการอนุรักษ์พลังงานและการลดการใช้พลังงานไปปฏิบัติ และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) ผลที่ได้จากการศึกษานำมาเป็นแนวทางในการข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขและสร้างนโยบายการอนุรักษ์พลังงานและการลดการใช้พลังงานไปปฏิบัติฯ ที่เหมาะสมกับ

หน่วยงานระดับพื้นที่และหน่วยงานอื่นๆ ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ต้นแบบในการดำเนินการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) และเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์ และรูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการนำนโยบายการอนุรักษ์พลังงานและการลดการใช้พลังงานไปปฏิบัติ กรณีศึกษา การติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) ของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) ของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการดำเนินนโยบายการอนุรักษ์พลังงานและการลดการใช้พลังงานไปปฏิบัติ กรณีศึกษา การติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขและสร้างนโยบายการอนุรักษ์พลังงานและการลดการใช้พลังงานไปปฏิบัติ ที่เหมาะสมกับหน่วยงานระดับพื้นที่และหน่วยงานอื่นๆในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขต่อไป

2. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพสามารถใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางและต้นแบบในการดำเนินการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์ และรูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ให้แก่หน่วยงานทั้งภายในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ตลอดจนสนับสนุนการขยายผลการใช้พลังงานสะอาดในภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

5. วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาแบบผสม (Mix method) ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยศึกษาจากเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เอกสาร (Documentary research) คู่มือสร้างความรู้เสริมทักษะโซลาร์รูฟ / โครงการให้บริการติดตั้งอุปกรณ์ประหยัดพลังงานที่เกี่ยวกับพลังงานทดแทนหรือพลังงานทางเลือก เพื่อช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายลดปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อม / งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารประกอบการประชุมคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและใช้พลังงานทดแทนในหน่วยงานสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 45 คน ซึ่งเป็นบุคลากรของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์พลังงานและการติดตั้งระบบ Solar Rooftop

5.2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร และศึกษาความคิดเห็นจากบุคลากรที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ และการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์พลังงานและการติดตั้งระบบ Solar Rooftop เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดลำดับเนื้อหาและใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม โดยแบบสอบถาม แบ่งด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีส่งผลกระทบต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ แบ่งเป็นปัจจัยด้านนโยบาย ปัจจัยด้านสมรรถนะขององค์กร

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลบุคลากรสำนักงานเลขานุการกรม กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ระหว่างเดือน มีนาคม - เมษายน 2569 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามจาก Google Form ไปยังช่องทางเครือข่ายออนไลน์ โดยความสมัครใจของผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อกลุ่มประชากรตอบแบบสอบถาม โปรแกรมจะบันทึกข้อมูลและประมวลผลส่งกลับโดยอัตโนมัติ

5.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับ นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการจัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องมาลงรหัส (Coding) จัดหมวดหมู่ของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่จัดไว้ นำผลเข้าคอมพิวเตอร์เพื่อตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคำนวณสถิติ SPSS วิเคราะห์โดยใช้สถิติความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และนำเสนอในรูปตารางและอธิบายผลโดยความเรียง

5.5 จริยธรรมการวิจัย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา รหัสจริยธรรมวิจัย SCPHYLIRB-2569/159 รับรองวันที่ 13 มีนาคม 2569

6. ผลการศึกษา

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป บุคลากรของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการ และการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์พลังงานและการติดตั้งระบบ Solar Rooftop ส่วนใหญ่เป็นระดับพนักงานราชการ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7 รองลงมาคือ ข้าราชการระดับชำนาญการ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 17.8 ซึ่งเท่ากับข้าราชการระดับปฏิบัติการ

6.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านเนื้อหาของนโยบาย โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.89, S.D. = 0.52) สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้และให้ความสำคัญต่อความชัดเจนของเนื้อหา นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นโยบายการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) มีแผนการดำเนินการที่ชัดเจน (\bar{X} = 4.22, S.D. = 0.42) รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ของการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (\bar{X} = 4.11, S.D. = 0.43) และเป้าหมายของการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) มีความชัดเจนและเหมาะสม (\bar{X} = 4.08, S.D. = 0.46) ตามลำดับ ทั้งนี้ ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความชัดเจนของแผนการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของนโยบาย เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านเนื้อหาของนโยบาย

ปัจจัยด้านเนื้อหาของนโยบาย	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	S.D.	ระดับ
	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปาน กลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	น้อย ที่สุด จำนวน (ร้อยละ)			
นโยบายการการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) มีแผนการดำเนินการที่ชัดเจน	10 (22.2)	35 (77.8)				4.22	0.42	มากที่สุด
วัตถุประสงค์ของการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) สามารถดำเนินการได้จริง	7 (15.6)	36 (80)	2 (4.4)			4.11	0.43	มาก
เป้าหมายของการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) มีความชัดเจนเหมาะสม	7 (15.6)	35 (77.8)	3 (6.7)			4.08	0.46	มาก
ภาพรวม						3.89	0.52	มาก

6.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านสมรรถนะขององค์กร
 โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.46) สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้และให้ความสำคัญต่อศักยภาพขององค์กรในการดำเนินการตามนโยบายการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สนับสนุนให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การมีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่ดี ซึ่งเอื้อต่อความสำเร็จของการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.48) รองลงมา คือ โครงสร้างองค์กรมีความเหมาะสมต่อการดำเนินการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.42) และสถานที่ของหน่วยงาน มีความพร้อมต่อการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.46) ตามลำดับดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านสมรรถนะขององค์กร

ปัจจัยด้านสมรรถนะ ขององค์กร	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	S.D.	ระดับ
	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปาน กลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	น้อย ที่สุด จำนวน (ร้อยละ)			
โครงสร้างเหมาะสมต่อการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop)	8 (17.8)	36 (80)	1 (2.2)			4.15	0.42	มาก
มีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่ดี ทำให้การติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ บนหลังคา (Solar Rooftop) สำเร็จ	12 (26.7)	32 (71.1)	1 (2.2)			4.24	0.48	มากที่สุด
สถานที่ของหน่วยงาน มีความพร้อมต่อการติดตั้งระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop)	7 (15.6)	35 (77.8)	3 (6.7)			4.08	0.46	มาก
ภาพรวม						3.99	0.46	มาก

6.4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.77, S.D. = 0.65) ซึ่งหากพิจารณารายละเอียดที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น จะเรียงลำดับปัญหาและอุปสรรค โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) การตัดสินใจในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนต้องผ่านการพิจารณาของผู้บริหารหลายระดับ (\bar{X} = 2.97, S.D. = 0.83) รองลงมาคือ กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องในการใช้งบประมาณ การดำเนินการภายในภาครัฐ (\bar{X} = 2.95, S.D. = 0.76) และความไม่ชัดเจนของแผนการดำเนินการก่อนการสื่อสารให้ผู้ปฏิบัตินำไปสู่การปฏิบัติ (\bar{X} = 2.66, S.D. = 0.56) ตามลำดับดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ปัญหาและอุปสรรค ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็น					\bar{x}	S.D.	ระดับ
	มากที่สุด จำนวน (ร้อยละ)	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปาน กลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)	น้อย ที่สุด จำนวน (ร้อยละ)			
ความไม่ชัดเจนของแผนการ ดำเนินการก่อนการสื่อสารให้ ผู้ปฏิบัตินำไปสู่การปฏิบัติ		2 (4.4)	26 (57.8)	17 (37.8)		2.66	0.56	ปาน กลาง
ผู้รับผิดชอบงานยังมีความเข้าใจใน แผนการดำเนินการ ขั้นตอนการ ติดตั้งระบบผลิตพลังงาน แสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) ไม่เพียงพอ		2 (4.4)	25 (55.6)	18 (40)		2.64	0.57	ปาน กลาง
การตัดสินใจในการดำเนินการแต่ ละขั้นตอนต้องผ่านการพิจารณา ของผู้บริหารหลายระดับ	2 (4.4)	9 (20)	20 (44.4)	14 (31.1)		2.97	0.83	ปาน กลาง
งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ		2 (4.4)	25 (55.6)	18 (40)		2.64	0.57	ปาน กลาง
กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องใน การใช้งบประมาณ การดำเนินการ ภายในภาครัฐ	2 (4.4)	6 (13.3)	25 (55.6)	12 (26.7)		2.95	0.76	ปาน กลาง
ภาพรวม						2.77	0.65	ปาน กลาง

7. สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล

7.1 ด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านเนื้อหาของนโยบายมีความชัดเจนอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 3.89) ประเด็นที่มีความโดดเด่นที่สุดคือ นโยบายมีแผนการดำเนินการที่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.22) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือวัตถุประสงค์ที่สามารถปฏิบัติได้จริง และเป้าหมายที่มีความชัดเจนเหมาะสม ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ สอดคล้องกับตัวแบบของ Van Meter และ Van Horn (1975) ที่ระบุว่า “ความชัดเจนของมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย” เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย เทือกเถา ที่พบว่า ความชัดเจนของวัตถุประสงค์และแนวทางดำเนินงานมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการลดการใช้พลังงานในหน่วยงานภาครัฐ กล่าวคือ เมื่อผู้ปฏิบัติมีความเข้าใจในเป้าหมายและแนวทางที่ชัดเจน จะสามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรมีส่วนสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยหากผู้บริหารในองค์กรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการกำหนดเป้าหมาย สามารถสร้างแรงจูงใจในการดำเนินการและพร้อมปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินการเพื่อให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดีมากกว่า รวมถึงทรัพยากรที่สำคัญ ทั้งด้านสถานที่ที่มีความพร้อมต่อการดำเนินการ บุคลากรที่มีความรู้เพียงพอ และการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน จะช่วยให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายได้ แต่ปัจจัยที่สำคัญอีกหนึ่งปัจจัยคือ งบประมาณ การได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย เช่น การไฟฟ้านครหลวง (MEA) การมีผลต่อการดำเนินการในหน่วยงานที่งบประมาณไม่เพียงพออย่างยิ่ง และมีผลต่อการตัดสินใจดำเนินการ

7.2 ด้านสมรรถนะขององค์กร สมรรถนะขององค์กรอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.99) โดยเฉพาะการมีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก (\bar{X} = 4.24) เช่น การได้รับการสนับสนุนจากการไฟฟ้านครหลวง รองลงมาคือความเหมาะสมของโครงสร้างองค์กรและความพร้อมของสถานที่ แสดงให้เห็นว่าความร่วมมือระหว่างหน่วยงานมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการ สอดคล้องกับ “ตัวแบบทางการจัดการ (Management Model)” ของวรเดช จันทรศร (2551) ที่เน้นว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับความพร้อมขององค์กร ทั้งในด้านโครงสร้าง ระบบงาน บุคลากร และทรัพยากร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดเครือข่ายนโยบาย (Policy Network) ที่มองว่าการดำเนินนโยบายสาธารณะในปัจจุบันไม่ได้ขึ้นอยู่กับหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น การไฟฟ้านครหลวง ซึ่งมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านเทคนิค งบประมาณ และการบำรุงรักษาระบบ

7.3 ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.77) โดยปัญหาสำคัญที่สุดคือ กระบวนการตัดสินใจที่ต้องผ่านการพิจารณาของผู้บริหารหลายระดับ (\bar{X} = 2.97) รองลงมาคือ ข้อจำกัดด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการใช้งบประมาณภาครัฐ (\bar{X} = 2.95) และความไม่ชัดเจนของแผนการดำเนินงานก่อนการสื่อสารสู่ผู้ปฏิบัติ (\bar{X} = 2.66, S.D. = 0.56) จากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า

7.3.1 การนำนโยบายไปปฏิบัติยังคงมีอุปสรรค แม้นโยบายด้านพลังงานทดแทนของภาครัฐจะมีความชัดเจนและได้รับการสนับสนุนในเชิงหลักการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Van Meter และ Van Horn (1975) ที่อธิบายว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ความชัดเจนของนโยบาย ทรัพยากร การสื่อสาร และลักษณะของหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

“กระบวนการดำเนินงาน” และ “โครงสร้างองค์กร” ซึ่งในกรณีศึกษานี้พบว่าปัจจัยด้านกระบวนการตัดสินใจและการบริหารจัดการเป็นข้อจำกัดสำคัญ

7.3.2 ปัญหากระบวนการตัดสินใจที่ต้องผ่านผู้บริหารหลายระดับ สะท้อนลักษณะของระบบราชการแบบลำดับชั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Max Weber เกี่ยวกับระบบราชการ (Bureaucratic Theory) ที่เน้นความเป็นทางการ กฎระเบียบ และสายการบังคับบัญชา แม้จะช่วยให้เกิดความเป็นระเบียบและตรวจสอบได้ แต่ก็อาจก่อให้เกิดความล่าช้าและขาดความยืดหยุ่นในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิด “ตัวแบบทางการเมือง (Political Model)” ที่ วรเดช จันทรศร (2551) กล่าวถึงว่าการตัดสินใจเชิงนโยบายต้องผ่านการพิจารณาจากหลายฝ่าย ส่งผลให้เกิดความล่าช้าและลดทอนประสิทธิภาพของการดำเนินงาน

7.3.3 ข้อจำกัดด้านกฎหมายและระเบียบการใช้งบประมาณภาครัฐ โดยเฉพาะด้านพัสดุและการจัดซื้อจัดจ้าง สอดคล้องกับงานวิจัยจำนวนมากที่พบว่ากฎระเบียบของภาครัฐเป็นทั้ง “กลไกควบคุม” และ “ข้อจำกัด” ในเวลาเดียวกัน กล่าวคือ แม้จะช่วยสร้างความโปร่งใสและป้องกันการทุจริต แต่ก็ส่งผลให้การดำเนินโครงการขาดความคล่องตัว

7.3.4 ความไม่ชัดเจนของแผนการดำเนินงานก่อนการสื่อสารไปยังผู้ปฏิบัติ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน เนื่องจากผู้ปฏิบัติอาจขาดความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับแนวทางขั้นตอน และเป้าหมายของโครงการ ส่งผลให้เกิดความสับสนหรือการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านการบริหารนโยบายที่เน้นความสำคัญของการสื่อสารที่ชัดเจนและการวางแผนที่เป็นระบบ

ดังนั้น แม้ว่านโยบายการส่งเสริมการใช้พลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) จะมีศักยภาพในการช่วยลดการใช้พลังงานและส่งเสริมพลังงานทดแทน แต่ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติยังขึ้นอยู่กับ การปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ ลดความซับซ้อนของขั้นตอนการตัดสินใจ และเพิ่มความชัดเจนในการวางแผนและการสื่อสารภายในองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายได้อย่างแท้จริง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการ หน่วยงานควรพิจารณาลดขั้นตอนการตัดสินใจที่ซ้ำซ้อน โดยอาจมอบอำนาจให้คณะทำงานเฉพาะกิจหรือหัวหน้าส่วนราชการที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อให้การดำเนินการในแต่ละขั้นตอนมีความรวดเร็วขึ้น ลดอุปสรรคจากการรอกการพิจารณาหลายระดับ

2. การพัฒนาองค์ความรู้เฉพาะทางให้กับบุคลากร เนื่องจากเทคโนโลยี Solar Rooftop และระเบียบที่เกี่ยวข้องเป็นเรื่องใหม่สำหรับบางหน่วยงาน กรมฯ ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้

ด้านวิศวกรรมพลังงานสะอาดร่วมกับข้อกำหนดและระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว เพื่อเพิ่มความเข้าใจให้ผู้ปฏิบัติงานและลดความผิดพลาดในการดำเนินงาน

3. การปรับปรุงการสื่อสารภายในองค์กร ควรมีการจัดประชุมชี้แจงแผนดำเนินงานอย่างรอบด้านและทั่วถึงก่อนเริ่มโครงการ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่เห็นภาพรวมของแผนการดำเนินงานที่ตรงกัน ลดปัญหาความไม่ชัดเจนก่อนการนำไปสู่การปฏิบัติ

4. การขยายผลสู่ต้นแบบหน่วยงานสีเขียว กรมฯ ควรนำผลความสำเร็จและรูปแบบความร่วมมือกับการไฟฟ้านครหลวงไปใช้เป็นแนวทาง (Manual) ให้กับหน่วยงานระดับพื้นที่หรือหน่วยงานอื่นในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาดตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน เพื่อหาแนวทางเชิงลึกในการแก้ปัญหาอุปสรรคด้านกฎหมายและระเบียบพัสดุภาครัฐที่เป็นข้อจำกัดหลัก

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการติดตั้ง Solar Rooftop ระหว่างรูปแบบการลงทุนเอง กับรูปแบบ ESCO (การไฟฟ้าเป็นผู้ลงทุน) เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานที่มีงบประมาณจำกัดในอนาคต

3. ศึกษาความพึงพอใจและผลกระทบในระยะยาวหลังจากมีการใช้งานระบบไปแล้วอย่างน้อย 1-3 ปี เพื่อประเมินความยั่งยืนของการลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานและการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างแท้จริง

9. เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. (2566). *คู่มือสร้างความรู้ เสริมทักษะโซลาร์รูฟ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน.

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2565). *ปริมาณการใช้ไฟฟ้า กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ประจำปีงบประมาณ 2565-2567*.

จุมพล หนิมพานิช. (2554). *การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มุมมองในทัศนะทางรัฐศาสตร์ การเมือง และรัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารและกรณีศึกษาของไทย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชุตินมทน วงศ์คำหาร. (ม.ป.ป.). *ความสำเร็จในการนำนโยบายการยกระดับกองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบันการเงินชุมชนไปปฏิบัติ : กรณีศึกษา สถาบันการเงินชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 2*.

จิตพล น้อยจาด. (2565). *ตัวแบบการนำทฤษฎีนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ*. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต, 9(1), 5-16.

ธันยวัฒน์ รัตนศักดิ์. (2555). *นโยบายสาธารณะ*. คະนึ่งนิจการพิมพ์.

ธวัชชัย เทือกเถา. (ม.ป.ป.). *ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาการลดการใช้พลังงานธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่*.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.
- ปฏิวัติ วงศ์งาม. (2565, 14 ธันวาคม). *รูปแบบการดำเนินการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์* [เอกสารนำเสนอ]. การประชุมเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการใช้พลังงานทดแทนในหน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข, นนทบุรี, ประเทศไทย.
- พรณิฉัย นิติโรจน์. (2551). *การนำนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ* [ดุขฎีนิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พลเดช ปิ่นประทีป. (2568, 25 เมษายน). *นโยบายสาธารณะ เพื่อคนทั้งมวล*.
- มยุรี อนุমানราชธน. (2556). *นโยบายสาธารณะ*. บริษัท เอ็กชเปอร์เน็ท.
- รัฐกร กลิ่นอุบล. (ม.ป.ป.). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลาง*.
- วรเดช จันทรศร. (2551). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ*. สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย.
- วรเดช จันทรศร. (2554). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). พริกหวาน.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2555). *นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ* (พิมพ์ครั้งที่ 24). สำนักพิมพ์เสมอธรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2566, 8 กรกฎาคม). *นโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม*.
- สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (สนพ.). (2566). *สรุปสถานการณ์การใช้พลังงานปี 2566 และแนวโน้มการใช้พลังงาน ปี 2567*. กระทรวงพลังงาน.
- Van Meter, D. S., & Van Horn, C. E. (1976). *The Implementation of Intergovernmental Policy*. In C. O. Jones & R. D. Thomas (Eds.), *Public Policy Making in A Federal System*. Sage Publication.